

En artikel fra *KRITISK DEBAT*

Det progressive standpunkt i vildrede

Skrevet af: **Sara Høyrup** | Offentliggjort: 14. august 2018

Det er sin sag at vælge, hvilken hest man skal heppe på for tiden i Spanien, hvis man gerne vil indtage et progressivt standpunkt. Og med progressivt mener jeg fremskridtsvenligt i den forstand, jeg lærte om i mit kommunistiske barndomshjem i halvfjerdsere, men fratrukket den tids børnesvigt, marxismens forestillinger om arbejderklassens diktatur og kommunistpartiets hang til indoktrinering tidligt og silde.

Hvad bliver der så tilbage?

Internationalisme og social retfærdighed

For mig er det progressive standpunkt internationalistisk og pro social retfærdighed, dog uden den klæge dej af klientisering, som er svulmet op i løbet af det skandinaviske velfærdssamfunds tidsalder.

Det sidste er der ingen fare for i Spanien, hvor velfærden er meget mindre udbygget, og man ikke kunne drømme om at erklære halvdelen af samfundet for *svage* og gøre borgerbegrebet til en eufemisme for modtagere af statslige ydelser, instrukser og underkendelser.

Kvinder, krig og kongehus

Det progressive standpunkt tager i min prisme kvinders ligeret og ligestilling for givet i en grad, så det først er værd overhovedet at nævne, når der virkelig er noget på spil på kønsfronten. Det er der i Spanien, når man ser statistikkerne over hustrumord og argumenterne i voldtægtsdomme.

Mit progressive standpunkt vil meget gerne være antimilitaristisk, men tror instinktivt ikke på appeasement og forstår nødvendigheden af at kæmpe for alt, hvad man har kært. Sidst, jeg gik med i en demonstration, var i en af de millionstore protester i Spanien mod Irakkrigen, som de konservative sendte tropper til, og socialdemokraterne trak tropperne hjem fra.

Et progressivt standpunkt er også antimonarkistisk som det mest selvfølgelige i verden. Men kongehuset er ikke nødvendigvis det mest påtrængende problem at tage itu med, og konkret har det spanske kongehus både under overgangen til demokrati og under den catalanske krise faktisk spillet en progressiv rolle.

Ventreorienteret?

Mit progressive standpunkt er i sit udgangspunkt venstreorienteret, men med en afsmag for Folkhemmets grænseoverskridende umyndiggørelse og med en indgroet mistænksomhed over for erklæret feminisme.

Engang fordi det i mit barndomshjem var en ideologisk undskyldning for at aflyse al yngelpleje. Nu nok mere, fordi jeg tog det selvfølgelig ved ligeværdet med mig hjemmefra og simpelthen ikke kan se, at det skulle være så skrækkeligt meget sværere at være kvinde end at være mand i Vesten.

Det progressive standpunkt må naturnødvendigt omfatte kampen mod sexistisk vold og seksuelle overgreb, men bør ikke lade sig indrullere i en ny magtkamp om pladsen på den høje moralske hest, der efterlader Manden i dyndet som det evige skarn. Den spanske feminisme handler om faktiske problemer, ikke om nærtagende krænkelser.

Völkisch

Mest af alt frastødes jeg i min rejse væk fra venstrefløjens af den Völkische udgave af det forlorent venstresnoede, som store dele af den catalanske separatisme praktiserer med sin nationalistiske selvforherligelse vendt mod andre, der regnes for mindre, ja, faktisk slet ikke tæller med i "folket".

Her sker et misbrug af sproget, som vi kender det fra George Orwells romaner, og en udgrænsning af store befolkningsgrupper og divergerende synspunkter, der alle udskammes som fascismens fortropper og Francos fangarme i nutiden. Og det er noget gedigent vrøvl.

Det er catalanismen, altså den ideologiserede identitetsfølelse blandt de nationalistisk sindede i regionen, der er den virkelige totalitære faktor i Spanien lige nu. Det er lokalstaten La Generalitat, som med sine regionale institutioner søger at lokke og tvinge alt, hvad der kan krybe og gå, til at tilslutte sig enhedstanken om, at catalanere er iboende bedre end sortsmuskerne sydfra i landet. Det er den selverklærede yderste venstrefløj, der leger kamptropper og lukker ned for andres ret til at tænke selv og åbne munden og overhovedet være til stede i regionen. (Se <http://magasineteuropa.dk/etniske-inkluderende-revolutionaere-nationalisme/>)

Det er den regionale nationalisme, som insisterer på, at hjemmehørende i Catalonien er ingen "spaniere", heriblandt den store halvdel af spansktalende i regionen med samt enhver, som vover at tale nationalismen midt imod. Og det er en nationalisme, som udøves fra de lokalstatslige institutioner med alt det magtpres, det indebærer på borgere, lærere og journalister. (Se <http://magasineteuropa.dk/hvem-er-cataloniens-nye-regeringsleder/>)

Den gule nationalisme er totalitær og dermed den største fare overhovedet imod det progressive standpunkt lige nu i Spanien. Og efter regeringsskiftet i Madrid ved den ikke, hvilken grimasse der kan passe.

Socialdemokratisk regering

Den 7. juni 2018 dannede socialdemokraten Pedro Sánchez nemlig ny centralregering i Spanien efter at have væltet den konservative Mariano Rajoy med et mistillidsvotum. Det lod sig gøre, fordi

Rajoy's Partido Popular (PP) var blevet taget med fingrene i kagedåsen, og det spanske retsvæsen er mere selvstændigt, end de catalanske separatister vil have os til at tro. (Se <http://magasineteuropa.dk/spaniens-regering-kan-staa-for-fald/>)

PP har - helt ligesom de catalanske borgerlige - været igennem mangeårige korrupsionssager ved retten og blev nu *som parti* dømt for økonomisk kriminalitet. Dommen udtrykte direkte mistillid til regeringschefens ærlighed, og det blev Rajoy's endeligt. Nu slås de næstkommanderende om at overtage den gamle galiciers plads som leder af partiet, men det har lange udsigter med at komme tilbage i regering. (Se <http://magasineteuropa.dk/kommentar-da-rajoy-til-sidst-mistede-grebet/>)

Partido Socialista Obrero Española (PSOE) gør det nemlig aldeles udmærket, skønt det ikke skortede på onde varsler og sure miner, da Sánchez som et lyn fra en blå himmel tog over uden omvalg. Den nye regering ror godt fra land og har som en af sine allerførste embedsgerninger genindført sundhedskortet til indvandrere, som bor i Spanien uden opholdstilladelse. Et regederligt stykke social retfærdighed er altså blevet udøvet for de mest trængende, de mest udstødte: de mange mennesker, der ingen borgerrettigheder har. (Se <http://magasineteuropa.dk/spaniens-papirloese-er-kommet-i-klemme/>)

Feministisk regering

Derudover gør den nye regering sig en del i symbolpolitik og har eksempelvis et kolodylt overtal af kvinder på tunge ministerposter, mange af dem klædeligt iført røde spadseredragter. Men også på ligestillingsområdet forsøger Sánchez at nå at gøre en faktisk forskel i det år eller to, der er, til valgperioden udløber.

Hans regering har således taget fat på den problematik, at retsvæsnen ikke evner på tidssvarende vis at håndtere de sager om gruppevoldtægter, der kombinerer den gamle tids *machismo* med den nye tids afstumpethed. Retsvæsnets håndtering af sagerne har udløst et sandt ramaskrig landet over. (Se <http://magasineteuropa.dk/dyreflokken-dommeren-og-damerne/>)

Sánchez-regeringen forsøger ligesom det forrige socialdemokratiske styre (Zapatero 2004-11) at indføre feministiske tilstande ad hovedvejen - og det synes jeg er fint. I det hele taget er Spanien parat til fuld ligestilling, som således også er på tapetet hos alle partierne.

PSOE og Catalonien

Og hvad har venstre-højreaksen så overhovedet at gøre med sammenstødet mellem centralmagten og Catalonien?

Jo, socialdemokraterne og besindige progressive lokalt i Catalonien forsøger at gå den svære balancegang mellem at være forhandlingsvillige og stå fast på retsstatsprincipperne, om ikke andet så for at undgå en ny borgerkrig eller bare et sønderrevet civilsamfund. Det gør Sánchez-kabinetet til en helt anden faktor end den konservative centralregering, som slog hårdt og umusikalsk ned på det catalanske kupforsøg sidste efterår.

Et af de forslag, der er fremme og har været det ude i sidekorridorerne længe, er at løse den gordiske knude ved at gøre Spanien til en forbundsstat. I forvejen har regionerne nemlig større selvstyre end mange europæiske delstater, så reelt er det en formssag, om end den vil kræve sværdslag og slet ikke stille separatisterne tilfredse. (Se <http://magasineteuropa.dk/problemet-spanske-hoejrefloej-loesningen-forbundsstat/>)

Socialdemokraterne trak på stemmer fra både de catalanske og de baskiske nationalister for at vælte Rajoy, og foreløbigt ser det ud til, at den eneste måde at gennemføre noget som helst på er med samme støttepartier, som stemte for forsommerens mistillidsvotum. Den forfatningstro højrefløj i PP og Ciudadanos (Cs) boykotter nemlig den nye regering i stedet for at støtte den og gøre den fri af lokalnationalisterne. (Se <http://magasineteuropa.dk/kommentar-de-spanske-socialdemokraters-tredje-chance/>)

Med valget af tidligere EU-parlamentsformand Josep Borrell som udenrigsminister har Sánchez sendt et tydeligt signal om, at han ikke er i lommen på separatisterne, sådan som man ellers kunne tro. De kan nemlig ikke udstå catalaneren Borrell, som kan tale bukserne af dem med tørre tal og fakta.

Sánchez og Torra

PSOE har som noget af det første åbnet op for at tilfredsstille de af separatisternes krav, der ikke er i strid med lovgivningen, herunder hjemhentningen af de varetægtsfængslede separatistledere til catalanske fængsler, så de er tættere på deres familier (en ret, som ikke praktiseres for alle almindelige fanger). Det catalanske dagblad *El Periódico* vurderer, at Sánchez er godt i gang med at tømme separatisternes fortælling for mening ved simpelthen at give dem, hvad de med rette kan kræve.

Reaktionen fra den aktuelle catalanist *número uno*, den åbenlyst racistiske regionschef Quim Torra, har været at forsøge at fremprovokere nye konfrontationer, som det lykkedes så fint med de gammeldags konservative før regeringsskiftet. Men den mere moderne Sánchez er stålsat tålmodig.

Mødet mellem de to den 9. juli foregik derfor i god ro og orden, og her blev der fra centralt hold givet et løfte om noget langt mere substantielt end al den symbolik, de evigt respektsøgende separatister har det med at hænge sig i: Den nye spanske regering vil genindføre dialogen institutionerne imellem og ophæve den gamle regerings veto ved forfatningsdomstolen imod en række catalanske love på det sociale område.

Her kan centralstat og lokalstat nemlig godt enes, efter at socialdemokraterne har taget over i regeringspaladset Moncloa.

Konflikten løber ud i sandet

Hvad gør den megen medvind så ved løsrivelsestrangen?

Den antinationalistiske blog *Dolça Catalunya* har i juli gang på gang beskrevet, hvordan dampen er

gået af separatismen, som ikke længere trækker fulde huse. Den før så massivt mobiliserede befolkningshalvdel lader hen over sommeren deres ledere og aktivister stå alene og blafre i vinden på gade og vej og store stadier, og det vil efteråret næppe ændre på.

Det samme fremgår af opinionsundersøgelser, som viser et kraftigt fald i tilslutningen til uafhængighedspartierne, som på deres allerhøjeste i efteråret 2017 nåede en tilslutning på 47 % og nu igen er nede på omkring 1/3 af de stemmeberettigede.

Før den økonomiske krise i 2008, som ramte Spanien hårdt og aldrig helt har sluppet sit tag, var tilslutningen til separatismen minimal. Ligesom andre populismer kapitaliserer den catalanske separatisme nemlig på den sociale utilfredshed, der med god grund hersker i Sydeuropa, hvor arbejdsmarkedet er så prekært, at det går ud over fødselsraterne.

Venstrepopulistisk støtteparti

Samtidig med, at separatismen i Spaniens nordøstlige hjørne fik vind i sejlene fra 2012 og frem, voksede også Podemos frem. Det er et kuriøst parti med en frelserskikkelse i front, som plejer dubiose forbindelser til chavismen i Venezuela. Partiets tække består i dets klassehad til eliten (*la casta*) og en frelst spartanskhed, som viste sig at være hykleri, da partiets leder tidligere på sommeren sprang ud som rigmand med egen luksusvilla. (Se <https://www.information.dk/udland/2018/01/venstrefloejens-protestparti-podemos-klemt-catalanske-konflikt>)

Podemos steg ellers mod stjernerne og drømte om et *sorpasso*, som skulle betyde så meget som en overtagelse af PSOE's rolle som dominerende venstrefløjsparti. Mærkeligt nok, for Podemos med det Obama-inspirerede navn (Yes we can) sagde samtidig, at de skam hverken var venstre eller højre. Det gjorde mig temmelig mistænksom, for det samme sagde jo i sin tid fascismen, men det var måske bare marketing og et forsøg på at favne bredt - i alt fald er det ikke fra Podemos, at det totalitære truer.

Partiet er egentlig en bevægelse og plejer et basisdemokrati, der ikke forhindrer politologen Pablo Iglesias i at styre butikken med hård hånd. Podemos har gennem tiden indoptaget både den spanske enhedsliste, Izquierda Unido, og *los comunes*, som udspringer af boligbevægelsen mod husudsættelser og har vundet borgmesterposten i både Madrid og Barcelona. Derfor hedder partiet også Unidos Podemos og i Catalonien En Comú Podem. Begge dele lyder nærmest som positiv psykologi og betyder "sammen kan vi".

Podemos er socialdemokraternes største støtteparti, men kun fordi alle parlamentarikerne er valgt for flere år siden, før Podemos soufflé faldt sammen nogen tid før den catalanske ballade i efteråret 2017. De påtog sig mod usædvanlig ydmyghed rollen som lillebror, da gammelfar skulle væltes, men de forventes at ville kræve ind med krav fra det yderste venstre overdrev. Foreløbig har de fået noget så vigtigt som styringen med det offentlige spanske fjernsyn.

Den catalanske antinationalisme

Lige præcis i Catalonien er de sande progressive vældigt lorne ved den nye socialdemokratiske regering og dens holden i hånd med venstrepopulister og værst af alt: lokalnationalister. I Catalonien - ligesom også i Baskerlandet - er det nemlig den liberale narrativ om tankens frihed og individets rettigheder, der udgør forfronten i slaget mod det reaktionære.

I disse regioner, hvor nationalismer i forskellige afskygninger har præget samfundslivet op igennem hele demokratiets tid, er det modige, farlige, progressive standpunkt at sige fra over for nationalismen i regionen. Det er aldrig gratis, og det er aldrig nemt. Ciudadanos' ledere går med livvagter, og regionspolitiet har udspioneret lokalstatens meningsmodstandere, som var det Securitate eller Stasi, der skulle opretholde den sande tro i befolkningen.

Det er med god grund, at det liberale Ciudadanos i vidt mål blev dannet af lokale socialdemokrater, som ikke kunne udholde det lokale socialdemokrati PSC's eftergivenhed over for lokalnationalismen. Det er ikke tilfældigt, at unge, behjertede mennesker med omløb i pæren og ældre, forsagte "indvandrere" fra Sydspanien, som omsider har fået nok, slutter op om kampen mod nationalismen i Catalonien.

Det yderste højre

Men det er et problem, at der bag denne ene, fælles sag er et kæmpe tomrum, som kan blive fyldt med lige, hvad det skal være. Det er en oplagt risiko at forfalde til spansk patriotisme i forsøget på at holde stand mod catalanismen og mere ekstremt: at tiltrække det yderste højre, som aldeles ikke er progressivt, og som har gemt sig under en sten de sidste 40 år.

Nu myldrer bænkebiderne frem, og hvis man ikke varer sig, har man pludselig en våbenbroder, som man ikke har andet til fælles med end afskyen for den catalanske nationalisme. Således har det højreekstreme VOX, som er for små til overhovedet at være med i det spanske parlament, kørt et privat søgsmål sideløbende med det offentlige imod separatistledernes kupforsøg og misbrug af offentlige midler.

PSOE og Cs

Udfordringen for det progressive standpunkt i Spanien er derfor at holde sig fri af både den ene og den anden nationalchauvenisme og at kombinere indsatsen for social retfærdighed med stålsat antinationalisme. Socialdemokrater og liberale ville kunne gøre det i fælled, men de strides om førstepladsen som fornyere og holder blikket stift rettet mod næste valg.

Deres store fællesmængde går til spilde i denne magtkamp.